

ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ

Тараненко О.М.,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5218-9763>
e-mail: kaf.iv.cpd@vu.cdu.edu.ua

Тараненко О.М. Особливості спадкування авторських прав.

У статті досліджуються положення чинного законодавства України що стосуються спадкування авторських прав, розглядаються специфічні майнові авторські права як об'єкт спадкування. З'ясовано зміст та сутність особистих немайнових та майнових авторських прав відповідно до чинного українського законодавства. Констатовано, що майнові права інтелектуальної власності можуть передаватися від однієї особи до іншої, а відтак вони можуть бути об'єктом спадкових правовідносин. Наголошено, що передача таких прав у спадщину є одним із недоговірних способів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. На базі проведеного дослідження автором з'ясовано, що в порядку спадкування за загальним правилом до спадкоємців переходять тільки майнові авторські права. Так, автором з'ясовано, що до спадкоємців може переходити право на використання твору, виключне право дозволяти або забороняти використання твору та право перешкоджати неправомірному використанню твору. Разом із тим, доведено, що деякі немайнові авторські права в усіченому вигляді також можуть переходити у спадок, проте їх обсяг та природа залишається до цього часу дискусійними в науці. Визначено, що спадкоємці автора мають право захищати особисті немайнові права автора, зокрема протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посягання на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора. Також визначено, що у разі смерті автора спадкоємцями автора, заінтересованими особами, уповноваженою автором особою може охоронятися недоторканність твору. Крім того, автором проаналізовано низку специфічних авторських прав, положення про спадкування яких відсутнє у законодавстві, і на основі думок науковців зроблені висновки про можливість їх переходу у порядку спадкового правонаступництва. Так автором виявлені виявлені проблемні моменти щодо можливості переходу права участі у реалізації проєктів творів архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва в порядку спадкового правонаступництва. Також з'ясовано, що право доступу до твору образотворчого мистецтва хоч і має майновий зміст, проте не може переходити у спадщину в силу тісного зв'язку з особистістю самого творця-автора. Доведено, що право слідування переходить у спадщину і діє протягом того ж строку, який встановлений для майнових авторських прав, однак воно не може бути відчужене іншим особам як самим автором, так і його спадкоємцями.

Ключові слова: спадкування, об'єкти авторського права, особисті немайнові авторські права, майнові права автора, спадкоємці, спадщина.

Taranenko O. Features of copyright inheritance.

The article examines the provisions of the current legislation of Ukraine concerning the inheritance of copyright, and considers specific property copyrights as an object of inheritance. The content and essence of personal non-property and property copyrights under current Ukrainian legislation are clarified. It is stated that intellectual property rights may be transferred from one person to another, and therefore they may be the subject of inheritance relations. The author emphasises that transfer of such rights by inheritance is one of the non-contractual ways of disposing of intellectual property rights. Based on the study conducted, the author finds out that, as a general rule, only proprietary copyrights are transferred to heirs by inheritance. Thus, the author has found out that the heirs may inherit the right to use a work,

the exclusive right to allow or prohibit the use of a work, and the right to prevent unlawful use of a work. At the same time, it is proved that some non-property copyrights in a truncated form may also be inherited, but their scope and nature remain controversial in science. It is determined that the author's heirs have the right to protect the author's personal non-property rights, in particular, to counteract the distortion, misrepresentation or other alteration of the work, as well as any other encroachment on the work which may harm the author's honour and reputation. It is also determined that in the event of the author's death, the author's heirs, interested parties, or a person authorised by the author may protect the inviolability of the work. In addition, the author analyses a number of specific copyrights which do not have provisions on inheritance in the legislation, and based on the opinions of scholars, draws conclusions about the possibility of their transfer by way of inheritance. Thus, the author identifies the problematic issues regarding the possibility of transferring the right to participate in the implementation of projects of works of architecture, urban planning, and landscape gardening by way of inheritance. The author also finds out that the right of access to a work of fine art, although it has a property content, cannot be inherited due to the close connection with the personality of the creator-author. The author proves that the right of imitation is inherited and is valid for the same term as property copyrights, but it cannot be alienated to other persons, either by the author or his/her heirs.

Key words: inheritance, copyright, moral copyrights, proprietary rights of the author's heirs heritage.

Постановка проблеми. В умовах цифрової економіки та розвитку інформаційних технологій інтелектуальна власність стає все більш важливим ресурсом. Об'єкти права інтелектуальної власності, до яких зокрема належать об'єкти авторського права, результати технічної творчості, засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту товарів та послуг, є особливими об'єктами цивільних правовідносин. Особливості об'єктів права інтелектуальної власності полягають в їхній нематеріальній природі та тісному зв'язку з інтелектуальною творчістю людини. Разом із тим, багато об'єктів права інтелектуальної власності мають велику економічну цінність, оскільки вони можуть бути комерціалізовані та приносити прибуток їхнім власникам. Інтелектуальна власність може бути важливим активом для підприємств, авторів, винахідників тощо.

Якщо спори, які виникають при спадкуванні об'єктів речового права, таких як земельні ділянки, майнові паї, нерухомість, рухоме майно мають напрацьовану практику їх вирішення то при вирішенні спорів, які виникають при спадкуванні авторських прав інколи виникають труднощі на практиці.

Стан опрацювання проблематики. Безпосередньо проблематику спадкування авторських прав у своїх наукових працях робили такі науковці як М. Панчук, О. Сіроштан, Є. Фесенко, Д. Січко, В. Сердюк, А. Гончарова, Г. Чурпіта, Р. Стефанчук, С. Бутнік-Сіверський, О. Кулініч, О. Харитонова, Є. Харитонов, В. Десятерик, Є. Бельтюкова та інші.

Варто наголосити на тому, що і в Цивільному кодексі України і в Законі України «Про авторське право і суміжні права» визначено перелік авторських прав, які можуть переходити у спадщину, але є певні виключення із загального правила. Саме тому серед дослідників та науковців немає єдиної точки зору стосовно порушеної проблеми.

Таким чином, особливості об'єктів авторського права, колізії в законодавстві та неоднозначність думок наших попередників зумовлюють актуальність дослідження особливостей спадкування авторських прав.

Метою статті є дослідження особливостей спадкування авторських прав в процесі їх спадкового наступництва.

Виклад основного матеріалу. Конституція України у ст. 41 проголошує «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності» [1].

Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності можливе двома основними способами: недоговірними та договірними. Щодо договірних – то це звичайна передача прав за договором (ліцензійним, про передачу виключних майнових прав інтелектуальної власності тощо), що відома кожному. А ось одним із недоговірних способів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є передача таких прав у спадщину.

Відповідно до ст. 1218 Цивільного кодексу України (далі ЦК України) до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті [2].

Зміст права інтелектуальної власності складають особисті немайнові права інтелектуальної власності та майнові права інтелектуальної власності.

За словами В. Качуровського особисті немайнові права автора покликані охороняти інтелектуальну, творчу особистість, гарантувати високе благо свободи інтелектуальної творчості. Ці права впливають з поваги до особистості як природного й основного закону суспільства та людства [3, с. 47]. По суті, такі права не мають економічного зиску, є так званими духовними правами і захищають емоційний зв'язок, який єднає автора з його твором.

Майнові права інтелектуальної власності можуть розглядатися як абсолютне (виключне) право творця або інших осіб на об'єкт права інтелектуальної власності, так і мати зобов'язальний характер у правовідносинах, пов'язаних із передачею цих прав від автора до іншої особи [4, с. 83]. На відміну від особистих немайнових прав автора такі права мають економічний зміст, з яких творець та/або інші володільці цих прав мають певний зиск, вигоду, доход.

Зміст особистих немайнових прав автора розкривається у ст. 11 Закону України «Про авторське право і суміжні права», згідно з її положеннями особистими немайновими правами автора є: 1) право вимагати визнання свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора в оригіналі і копіях твору і за будь-якого використання твору, якщо це практично можливо; 2) право забороняти під час будь-якого використання твору згадування свого імені, якщо автор твору бажає залишитися анонімом; 3) право обирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора в оригіналі і копіях твору і за будь-якого використання твору; 4) право вимагати збереження цілісності твору, протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, у тому числі супроводження твору ілюстраціями, передмовами, післямовами, коментарями тощо без згоди автора; 5) право надати назву твору або залишити його без назви; 6) право присвятити твір особі (особам), події або даті [5].

Також, у вказаній вище статті законодавець проголошує, що особисті немайнові права належать лише автору та не можуть бути передані (відчужені) іншим особам і не переходять у спадщину. Крім того, у ч. 1 ст. 32 закону ще раз наголошується, що особисті немайнові права автора не входять до складу спадщини [5].

Згідно ж зі ст. 423 ЦК України особисті немайнові права інтелектуальної власності належать творцеві об'єкта права інтелектуальної власності. Однак, тут же вказується, що у випадках, передбачених законом, особисті немайнові права інтелектуальної власності можуть належати іншим особам. Особисті немайнові права інтелектуальної власності не можуть відчужуватися (передаватися), за винятками, встановленими законом [2]. Останнє твердження, власне, породжує неоднозначність думок серед дослідників та науковців, які вивчали і вивчають проблематику спадкування авторських прав.

Слушним є твердження науковців про те, що майнові права в правовідносинах інтелектуальної власності можуть бути як абсолютним (виключним) правом творця або інших осіб на об'єкт права інтелектуальної власності, так і мати зобов'язальний характер у правовідносинах, пов'язаних із передачею цих прав від автора до іншої особи [6, с. 371].

Згідно із ч. 1 ст. 440 ЦК України майновими правами інтелектуальної власності на твір є: 1) право на використання твору; 2) виключне право дозволяти використання твору; 3) право перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом [2].

Дещо по іншому визначено зміст майнових авторських прав в Законі України «Про авторське право і суміжні права», де всі права автора є виключними. Так, зокрема згідно зі ст. 12 вказаного закону суб'єкт авторського права має право використовувати твір будь-яким способом (способами), а також виключне право дозволяти або забороняти використання твору іншими особами. Крім того, в положеннях ЦК України міститься правомочність, яка відсутня в Законі, а саме право перешкоджати неправомірному використанню твору.

Отже, оскільки в положеннях вітчизняного законодавства існує правомочність автора давати дозвіл на використання твору, констатуємо той факт, що майнові права інтелектуальної власності можуть передаватися від однієї особи до іншої, а відтак вони можуть бути об'єктом спадкових правовідносин.

Як бачимо, вітчизняний законодавець розмежовує майнові та немайнові авторські права, а також визначає види таких прав, що має важливе юридичне значення для об'єктів цивільного обороту, які можуть бути об'єктами спадкування. Однак, згідно із ч. 1 ст. 178 ЦК України, об'єктом

цивільного обороту, тобто об'єктом, який може вільно відчужуватися або переходити від однієї особи до іншої в порядку правонаступництва чи спадкування або іншим чином, є лише майнові права інтелектуальної власності, оскільки особисті немайнові права інтелектуальної власності є невід'ємними від фізичної особи [2]. Але, як зазначалося вище, існують винятки із загального правила про невідчужуваність особистих немайнових прав інтелектуальної власності, в зв'язку з чим питання спадкування окремих особистих немайнових прав в науковій літературі є дискусійним.

Так у дослідженні Є. Бельтюкової з приводу особливостей спадкування права інтелектуальної власності була висловлена точка зору, відповідно до якої існують чотири концепції правонаступництва спадкоємців творця: 1) до спадкоємців переходять, і вони використовують у повному обсязі всі права інтелектуальної власності померлого автора; 2) у спадщину передаються виключно майнові права інтелектуальної власності, особисті немайнові права автора у спадкову масу не входять, хоча спадкоємці мають право захищати недоторканість твору; 3) право інтелектуальної власності переходить як певний комплекс особистих немайнових та майнових прав, обсяг яких вужчий від того, якими наділявся автор; 4) у спадщину переходять тільки ті права інтелектуальної власності, які виникли і не припинилися до смерті автора [7, с. 7].

Науковець Д. Січко зазначає, що «загалом у доктринальній площині необхідно активізувати дискусію стосовно можливості переходу у спадщину особистих немайнових прав, зокрема в сфері інтелектуальної діяльності та відносин авторства. Оскільки особисті немайнові права автора залежать від виникнення самого предмета авторства, тобто напряду пов'язані із результатом творчої діяльності або інтелектуальної діяльності (у разі промислової власності та результатів інтелектуальної праці), то цілком логічним вбачається наявність правового зв'язку між немайновим правом та економічним змістом майнового права, пов'язаного із комерційним використанням результатів творчої або інтелектуальної діяльності особи. Іншими словами, виникнення немайнових прав зумовлює подальше виникнення майнових прав» [8, с. 50].

Слушною є думка Г. Чурпіти, яка зауважила, що «поряд із імперативним правилом щодо невідчужуваності особистих немайнових прав інтелектуальної власності і, як наслідок, неможливості їх спадкування, окремі спеціальні закони у сфері правового регулювання інтелектуальної власності передбачають перехід до спадкоємців творця певних правомочностей щодо захисту його особистих немайнових прав [9, с. 25].

Так, відповідно до ч. 4 ст. 32 Закону України «Про авторське право і суміжні права», спадкоємці автора мають право захищати особисті немайнові права автора, зокрема протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посягання на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора [5]. А згідно із ч. 2 ст. 439 ЦК України у разі смерті автора недоторканність твору охороняється особою, уповноваженою на це автором. За відсутності такого уповноваження недоторканність твору охороняється спадкоємцями автора, а також іншими заінтересованими особами [2].

Що стосується спадкування майнових прав інтелектуальної власності, то тут складається враження, що це питання достатньо теоретично опрацьоване та законодавчо врегульоване. Однак, як у науковій літературі, так і у вітчизняному законодавстві є досить багато дискусійних питань пов'язаних зі спадкування майнових прав інтелектуальної власності.

Так, зокрема, у законодавстві містяться окремі положення щодо спадкування майнових прав інтелектуальної власності. Вітчизняний законодавець у ст. 32 Закону України «Про авторське право і суміжні права» встановлює, що майнові права на твір входять до складу спадщини. У разі спадкування майнових прав на твір за законом спадкоємець набуває такі права у повному складі разом з правом на одержання передбаченої законом справедливої винагороди за використання творів. У разі наявності декількох спадкоємців відповідної черги такі спадкоємці набувають майнові права на твір у повному складі спільно, разом з правом на одержання передбаченої законом справедливої винагороди за використання твору у рівних частках, якщо в договорі між такими спадкоємцями не зазначено інше. Ці самі положення застосовуються і у разі наявності кількох спадкоємців за заповітом, якщо в заповіті не визначено інший розподіл між спадкоємцями майнових прав на твір, а також у разі наявності кількох спадкоємців, які мають право на обов'язкову частку у спадщині. Також спадкоємці автора мають право оприлюднити твір, не оприлюднений за життя автора, якщо автор безпосередньо не заборонив оприлюднення такого твору [5].

Крім того, згідно зі ст. 445 ЦК України право автора на справедливую винагороду за використання його твору у випадках, в розмірах і на умовах, передбачених законом після його смерті переходить до спадкоємців автора і діє до спливу строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір, установленого ст. 446 цього Кодексу [2]. По-суті, це право є майновим і пов'язане із виключним правом дозволяти або забороняти використання твору. Тому в разі передання виключного права на дозвіл чи заборону використання твору іншим особам набувач автоматично набуває й право на авторську винагороду під час використання твору. Варто наголосити на тому, що право автора та його спадкоємців на справедливую винагороду за використання твору не є самостійним майновим правом інтелектуальної власності, а отже, не може бути передане окремо від виключного права на дозвіл чи заборону використання твору.

Цілком погоджуючись із думкою попередників, які досліджували окреслену проблематику, вважаємо, що від спадкування авторських прав слід відрізнити спадкування авторської винагороди, яка була нарахована за життя автора, але своєчасно не отримана, або своєчасно не нарахована, або нарахована відповідно до авторського договору на використання твору вже після смерті автора, але до прийняття спадкоємцями спадщини. У цьому випадку об'єктом спадкування виступає не виключне авторське право, а певна грошова сума, яка спадкується на загальних підставах [10, с. 127].

Варто звернути увагу на те, що в науковій літературі крім майнових та особистих немайнових прав інтелектуальної власності науковці висловлюють позицію про так звані похідні права.

Так, зокрема С. Бутнік-Сіверський вказує на необхідність виокремлення третьої категорії прав інтелектуальної власності через відсутність у них ознак, що дали б змогу віднести їх до категорії майнових чи особистих немайнових прав творця, а саме – специфічних авторських прав, у межах котрих пропонує розглядати: 1) право участі у реалізації проєктів творів архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва; 2) право доступу до твору образотворчого мистецтва; 3) право слідування [11, с. 7–9].

Згідно зі ст. 30 Закону України «Про архітектурну діяльність» автор проєкту твору архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва має виключне право на участь у подальшій його реалізації, якщо інше не передбачено умовами договору із замовником або юридичною чи фізичною особою, де або в якій він працює, а також на внесення змін до не завершеного будівництвом чи збудованого твору архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва у разі зміни його функціонального призначення чи реконструкції [12].

Неодноразово науковці висловлювали сумніви щодо можливості переходу права участі у реалізації проєктів творів архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва в порядку спадкового правонаступництва, оскільки це право нерозривно пов'язане з особистими професійними навичками померлого автора, якими спадкоємці можуть і не володіти [13, с. 217].

Право доступу до твору образотворчого мистецтва Закон України «Про авторське право і суміжні права» не відносить його ні до майнових ні до особистих немайнових прав автора. За твердженням Г. Чурпіти правова природа права доступу до твору образотворчого мистецтва, є синтезом як майнових, так і особистих моментів. Майновий характер права доступу пов'язаний з забезпеченням можливості реалізації права автора відтворювати створений ним твір. Особисті елементи проявляються в неможливості переходу цього права до правонаступників, зокрема спадкоємців [14].

Проаналізувавши положення Закону України «Про авторське право і суміжні права», констатуємо той факт, що законодавець передбачає кілька умов реалізації права доступу до твору образотворчого мистецтва, до яких, зокрема, можна віднести наступні: 1) при здійсненні права доступу не повинні порушуватись законні права та інтереси власника твору образотворчого мистецтва; 2) власник не може відмовити автору в доступі до твору без достатніх підстав; 3) від власника твору не можна вимагати доставки твору авторові; 4) мета доступу – виключно відтворення твору (фотографування, виготовлення примірників твору, переробок тощо) [5].

Оскільки метою доступу до твору образотворчого мистецтва є забезпечення можливості його відтворення, що є одним із способів використання твору, таке право можна віднести до майнових прав інтелектуальної власності. Відсутність же такого права в переліку майнових прав автора можна пояснити тим, що перелік майнових прав автора є невичерпним.

Враховуючи зазначене, вважаємо, що право доступу до твору образотворчого мистецтва хоч і має майновий зміст, проте не може переходити у спадщину в силу тісного зв'язку з особистістю самого творця-автора.

Також досить цікавим є питання спадкування права слідування.

Так, відповідно до ст. 448 ЦК України та ст. 30 Закону України «Про авторське право і суміжні права» автор має невідчужуване право на одержання справедливої винагороди як частки відрахувань від кожного продажу оригіналу художнього твору (твору графічного чи пластичного мистецтва, такого як малюнок, колаж, картина, рисунок, гравюра, естамп, літографія, скульптура, гобелен, твір з кераміки та скла, фотографічний твір тощо), оригіналу рукопису літературного або музичного твору, наступного за продажом оригіналу, здійсненим автором. Таке право (право слідування) належить автору, а після його смерті переходить до спадкоємців автора та спадкоємців цих спадкоємців і діє до спливу строків чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір [2; 3]. У разі наступного продажу оригіналу твору, через аукціони, галереї, салони, крамниці тощо, обов'язок щодо сплати автору (спадкоємцям автора) справедливої винагороди за право слідування покладено на осіб, що здійснюють торгівлю творами мистецтва (аукціони, галереї, салони, крамниці тощо), незалежно від того, чи дана особа діє від свого імені, чи від імені власника оригіналу твору, а у випадку відчуження оригіналу твору, внаслідок публічної пропозиції продажу за допомогою мережі Інтернет (через соціальні мережі, Інтернет-форуми, групи, платформи онлайн-оголошень, онлайн-аукціони, торгові майданчики (маркетплейси), торги, тендери тощо), сплата справедливої винагороди за право слідування проводиться безпосередньо особами, що здійснюють публічну пропозицію продажу оригіналу твору.

Отже, порівнюючи два вказані нормативно-правові акти, слід зауважити, що їхні положення є майже ідентичними. Хіба що положення Закону України «Про авторське право і суміжні права» більш детально розкривають розуміння того, які саме об'єкти творчої діяльності відносяться до художніх творів.

Незважаючи на ту обставину, що спадкування права слідування закріплено на законодавчому рівні, у науковому середовищі питання спадкування права слідування є дискусійним, оскільки одні науковці відносять це право до особистих немайнових прав, другі до майнових прав, а треті вважають, що право слідування має змішану природу [10, с. 127].

Так В. Сердюк та А. Гончарова у своєму спільному дослідженні зазначають, що право слідування не можна чітко віднести до особистих немайнових чи майнових прав автора, воно має двояку природу і саме тому відноситься до специфічних прав авторського права. Майновий характер цього права полягає у тому, що воно переходить у спадщину і діє протягом того ж строку, що встановлений для майнових авторських прав, а немайновий – в тому, що воно не може бути відчужене іншим особам як самим автором, так і його спадкоємцями [15, с. 99].

Висновки. Передача прав інтелектуальної власності у спадщину є одним із способів розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. За загальним правилом, визначеним законодавцем, у спадщину переходять майнові права інтелектуальної власності. Однак, як у науковій літературі, так і в національному законодавстві є досить багато дискусійних питань пов'язаних зі спадкуванням майнових прав інтелектуальної власності. Особисті немайнові права інтелектуальної власності у спадщину не переходять. Хоча, існують винятки із загального правила про невідчужуваність особистих немайнових прав інтелектуальної власності, що в свою чергу породжує неоднозначність та різноманітність думок серед науковців щодо можливості їх спадкування. Також в науковій доктрині поширеною є думка про виокремлення так званих похідних прав до яких, зокрема відносять: 1) право участі у реалізації проектів творів архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва; 2) право доступу до твору образотворчого мистецтва; 3) право слідування.

Законодавець відносить право участі у реалізації проектів творів архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва до майнових прав автора, але стосується воно лише окремих видів творів. Як і всі інші майнові права, воно може бути передане, в тому числі в порядку спадкового наступництва. Право доступу до твору образотворчого мистецтва хоч і має майновий зміст, проте не може переходити у спадщину в силу тісного зв'язку з особистістю самого творця-автора. Право слідування переходить у спадщину і діє протягом того ж строку, що встановлений для майнових авторських прав, однак воно не може бути відчужене іншим особам як самим автором, так і його спадкоємцями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення 29.02.2024).

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: URL: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox> (дата звернення 01.03.2024).
3. Качуровський В. Значення особистих немайнових прав інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2015. № 5. С. 46–52.
4. Право інтелектуальної власності: підручник / О.І. Харитонов, Є.О. Харитонов, Т.С. Ківалова, В.С. Дмитришин, О.О. Кулініч, Л.Д. Романадзе та ін.; за заг ред О.І. Харитонової К.: Юрінком інтер, 2019. 544 с.
5. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 13.12.2022 № 2811-IX: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення 01.03.2024).
6. Бахновська І.П., Сухоребра Т.І. Майнові права в праві інтелектуальної власності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. 2017. Вип. 46. Т. 1. С. 46–49.
7. Бельтюкова Є.М. Особливості спадкування майнових прав інтелектуальної власності. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 8. С. 5–9.
8. Січко Д.С. Проблемні питання спадкування особистих майнових і немайнових прав: цивільно-правовий аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 2. С. 49–53.
9. Чурпіта Г.В. Які права інтелектуальної власності переходять у спадщину? Спадкування в Україні: Матеріали міжкафедрального круглого столу «Спадкування в Україні», 10 квітня 2014 р. [Текст]. К.: Нац. акад. внутр. справ. 2014. С. 25–27.
10. Десятерик В.В. Особливості спадкування окремих видів майнових прав інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 125–127.
11. Бутнік-Сіверський С.О. Майнові авторські права як об'єкт спадкування. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2008. № 3. С. 3–12.
12. Про архітектурну діяльність: Закон України від 20.05.1999 № 687-XIV: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text> (дата звернення 05.03.2024).
13. Сіроштан О.О. Особливості спадкування прав інтелектуальної власності особами, які мають право на обов'язкову частку у спадщині. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 216–221.
14. Чурпіта Г.В. Спеціальні права автора твору образотворчого мистецтва. URL: <http://radnuk.info/statti/550-intelrktual/14590-2011-01-18-06-24-55.html>.
15. Сердюк В.І., Гончарова А.В. Деякі аспекти спадкування об'єктів авторського права та їх правова регламентація. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 1. С. 97–100.